

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ДО ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Стратегічний напрямок розвитку освіти в сучасному суспільстві – це інтелектуальний і моральний розвиток учнів на основі залучення їх в різноманітну самостійну доцільну діяльність в різних областях знань. Суспільство ХХІ століття зацікавлене у тому, щоб його громадяни були здатні самостійно, активно діяти, приймати рішення, мали змогу адаптуватися до умов життя, які постійно змінюються. Тому на початку нового століття суспільство ставить перед школою задачу підготовки випускників, які здатні:

- самостійно набувати необхідні знання і застосовувати їх для вирішення виникаючих проблем; вміти бачити ці проблеми в реальній дійсності і шукати шляхи їх вирішення, критично і творчо думати, генерувати нові ідеї для втілення їх у життя;

- грамотно працювати з інформацією, вміти використовувати всі її джерела для добору необхідних фактів, їх аналізу, узагальнення і співставлення, знаходити причинно-наслідкові зв'язки, встановлювати закономірності, робити аргументовані висновки і застосовувати їх для вирішення проблем;

- вміло працювати в різноманітних групах, бути комунікабельними;

- самостійно працювати над особистим розвитком, щоб протягом всього життя мати змогу удосконалюватися і знайти своє місце у суспільстві.

Усунення існуючого протиріччя між соціальним замовленням суспільства, універсальністю інформаційних процесів і технологій, їх роллю в соціальному розвитку, з одного боку, і діючою практикою навчання, з іншого, є досить значущою проблемою. У зв'язку з цим добір змісту навчання, розробка методик викладання навчальних предметів на базі сучасних інформаційних технологій, розробка підручників і навчальних посібників, дидактичних матеріалів, методичних рекомендацій; підготовка вчителя до роботи в умовах широкого використання автоматизованих інформаційних систем в навчальному процесі, організація і методика підготовки і перепідготовки вчителів, розробка науково-методичного забезпечення самоосвіти вчителів відносяться сьогодні до ряду найактуальніших проблем перебудови національної системи освіти.

Підготовку нового вчителя, вчителя нової ери, необхідно розпочинати ще у педагогічних вузах. Професіоналізм такого педагога, який володіє особистісним підходом і одночасно комп'ютерними технологіями, вимірюється вмінням створювати особистісно-орієнтовані ситуації, умови для повноцінного прояву особистісних функцій учня. Майстерність вчителя географії в особистісно-орієнтованій діяльності проявляється у вмінні створювати в процесі педагогічного спілкування ситуацію, яка затребує від учнів прояву їх особистісних якостей, тобто ставить їх в позицію, коли вони можуть вибирати, оцінювати, виражати власну позицію, рефлексувати власну поведінку, самостійно приймати

рішення тощо. Повністю запровадити особистісно-орієнтоване навчання географії в традиційній школі при великій наповнюваності класів і при цьому досягти значного ефекту можливо тільки за умов комп'ютеризації навчального процесу. Тому в навчальні плани підготовки вчителів географії в педагогічних вузах вже включають такі дисципліни як інформатика, нові інформаційні технології, методика викладання географії із застосуванням інформаційних технологій тощо.

Необхідність вивчення даних дисциплін допомагає змоделювати у майбутніх вчителів ситуації подальшого професійного використання комп'ютера в особистісно-орієнтованому навчанні географії.

Зміст освіти майбутнього вчителя географії з названих дисциплін можна розділити на дві частини: теоретичну та практичну.

Теоретична частина підготовки включає:

1. Вивчення комп'ютера, його освітніх можливостей.
2. Уявлення про гностичну і розвиваючу функції комп'ютерного навчання (формування знань).
3. Поняття про основні ідеї особистісно-орієнтованого навчання [2].

Друга частина, практична, включає в себе знання про те, яку роль відіграє комп'ютер в реалізації знань. Тут же показується взаємозв'язок між елементами, які були засвоєні в теоретичній частині, місце комп'ютера в парадигмі знань: контроль, програмовані завдання, тренінг, програмування. При засвоєнні цієї частини визначається роль комп'ютера в створенні особистісно-орієнтованих ситуацій. Комп'ютер виконує рутинну роботу, що звільняє вчителя географії і учнів для прояву вибірковості і рефлексії, тобто самопізнання, надає можливість для самооцінки своєї діяльності, самостійності в прийнятті рішень, відповідальності за прийняття рішень і дії. Діяльність з застосування комп'ютера породжує ініціативу і пошук смислу учіння, майбутньої професії тощо.

У зв'язку з цим майбутнім вчителем географії повинно бути засвоєно застосування комп'ютера як засобу діагностики розвитку учнів; як джерела нового змісту навчальної діяльності і способів її проектування; як засобу мотивації (через імітаційне моделювання, гру, демонстрування можливостей електронно обчислювальних машин), спілкування (імітація діалогу), контролю.

Для того, щоб підготувати вчителів-практиків до особистісно-орієнтованого навчання учнів засобами комп'ютеризації, необхідно провести реформу системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Програма підвищення кваліфікації вчителів географії у регіональних інститутах післядипломної освіти повинна включати розробку і наукове обґрунтування змісту і методики формування основ інформаційної культури вчителів, їх підготовку до використання інформаційних технологій в навчальному процесі.

Основна задача курсів інформатики як складової перепідготовки вчителів до особистісно-орієнтованого навчання учнів засобами комп'ютеризації – показати можливості застосування комп'ютера і комп'ютерних технологій в практичній діяльності вчителів географії: при підготовці до занять (складанні тематичного планування, планів уроків, розробки дидактичного матеріалу), а також безпосередньо в навчально-виховному процесі з географії (використання комп'ютера як

джерела інформації, як засобу моделювання, при організації самостійної роботи учнів, в ході контролю знань тощо). Необхідно також в курсі інформатики виділити окремою темою вивчення Internet [3].

Дидактичною основою підготовки вчителя до використання інформаційних технологій в навчальному процесі служать основні принципи дидактики, які визначають вимоги до змісту, методів, організаційних форм і засобів навчання. Наприклад, Е.І. Машбіц в своїх роботах розглядає методичні проблеми та психолого-педагогічні аспекти комп'ютерного навчання в школі. Також в процесі підготовки вчителю необхідно ознайомитися з принципами розробки програмних засобів супроводу навчального процесу [1].

На сучасному етапі вже розпочато і набирає обертів впровадження курсу "Інформаційні технології" або "Комп'ютер на уроці" в регіональних інститутах післядипломної освіти, але на жаль годин на нього виділяється не достатньо, і більшість РІПО не мають достатньої власної комп'ютерної бази, щоб навчити вчителів географії застосовувати інформаційні технології на практиці. З 2004 року активно впроваджується міжнародна програма INTEL, яка допомагає вчителю підготувати та провести урок із використання ресурсів Internet.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити такі висновки:

1. Підготовку вчителів географії до особистісно-орієнтованого навчання учнів засобами комп'ютеризації необхідно починати ще у педагогічних вузах через введення до навчальних планів таких дисциплін як інформатика, нові інформаційні технології, методика викладання географії з застосуванням інформаційних технологій.

2. Здійснення перепідготовки вчителів-практиків на курсах підвищення кваліфікації при інститутах післядипломної освіти.

3. Адміністраціям шкіл і органам управління освіти необхідно розширювати матеріальні можливості і мотивацію використання Internet вчителями для підвищення якості освіти.

4. При регіональних інститутах післядипломної освіти слід рекомендувати організувати очно-дистанційні курси користувачів Internet для вчителів географії з акцентом на засвоєнні інформаційних багатств всесвітньої сіті за допомогою спеціалістів із різних відомств.

Література:

1. Машбиц Е.И. Психолого-педагогические проблемы компьютерного обучения. – М.: Педагогика, 1988. – 192с.
2. Трофимов О. Є. Підготовка майбутніх вчителів до використання аудіовізуальних і комп'ютерних технологій навчання: Дисертація на здобуття вченого ступеню кандидата пед. наук: 13.00.04. – Х., 2001. – 225с.
3. Шульгина О.В. Возможности и проблемы использования компьютерных технологий в преподавании географии // Краеведство. География. Туризм. – 2004. - № 25-28. – С. 67-70.